

Αθήνα

- 4 ΔΕΚ. 1986

Αριθ. Γνωμ. 23

Προς

την Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος

Ενταύθα

- Επί του ερωτήματος, που μας απευθύνετε με το υπ' αριθμ. 40579/1986 έγγραφο σας, έχομε την τιμή να εκθέσομε τα εξής:

- Το ΝΔ 1059/1971 χαρακτηρίζει τις καταθέσεις στις ελληνικές τράπεζες ως απόρρητες (άρθρον 1).

- Με τον ίδιο νόμο (άρθρο 2) απαγορεύεται στους διοικητές, τα μέλη των διοικητικών συμβουλίων, τα συλλογικά όργανα και τους υπαλλήλους των τραπεζών η παροχή, με οποιοδήποτε τρόπο πληροφοριών (οποιοδήποτε περιεχομένου και χαρακτήρα) που αφορούν τραπεζικές καταθέσεις τις οποίες γνωρίζουν από την άσκηση των καθηκόντων τους στις ελληνικές τράπεζες. Η παράβαση του απαγορευτικού αυτού κανόνα δικαίου αποτελεί έγκλημα, το οποίο τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστο έξι μηνών (άρθρο 2 παρ.1). Πρόκειται για ειδική εφαρμογή του άρθρου 371 παρ.1 ΠΚ. Η συναίνεση ή έγκριση του καταθέτη να παρασχεθεί οποιαδήποτε πληροφορία δεν αίρει τον αξιόποιο χαρακτήρα της πράξης (άρθρο 2 παρ.1 εδαφ.β'). Η απαγόρευση αυτή δεν αίρεται και αν αιόμη ο καταθέτης συναινεί να καταθέσουν ως μάρτυρες τα πρόσωπα του άρθρου 2 παρ.1 εδαφ.α' (άρθρο 2 παρ.3). Με τον όρο παροχή πληροφοριών (άρθρο 2 παρ.1 εδαφ.α') θα πρέπει να εννοήσομε τις απλές ανακοινώσεις σε τρίτα πρόσωπα μέχρι τις ανακοινώσεις και πληροφορίες που περιέχονται σε κάθε νόμιμο αποδεικτικό μέσο που απαριθμούνται και κατονομάζονται στα άρθρα 339 ΚΠολΔ και 178

ΚΠΔ ή σε μια δήλωση του άρθρου 985 ΚΠολΔ και 260 ΚΠΔ (εκτός αν σχετίζονται με καιούργημα και κατά την διαδικασία του άρθρου 3).

Τα πρόσωπα αυτά (τα πρόσωπα του άρθρου 2 παρ.1 εδαφ.α') είναι ανεπιτήδεια προς μαρτυρίαν (άρθρο 2 παρ.3) τόσο στην πολιτική δίκη κατά την έννοια του άρθρου 399 ΚΠολΔ, όσο και στην ποινική δίκη κατά την έννοια του άρθρου 212 παρ.1,2 και 3 ΚΠΔ.

- Με τον απαγορευτικό κανόνα δικαίου, που περιέχεται στο πρώτο μέρος του άρθρου 2 παρ.1 του ΝΔ 1059/1971 προστατεύεται το έννομο αγαθό (που χαρακτηρίζεται από το άρθρο 1 απόρρητο) της συμβάσεως τραπεζικής καταθέσεως σε χρήμα παντός είδους (υπό προθεσμίαν, μετά προειδοποίηση, ταμιευτηρίου ή όψεως κλπ.) αφηρημένως και όχι η συγκεκριμένη κατάθεση ορισμένου προσώπου (καταθέτη), ή το έννομον αγαθόν συγκεκριμένως του κλάδου των τραπεζικών εργασιών: της αποδοχής χρηματικών καταθέσεων, έναντι ανταλλάγματος (παροχής τόκου), η οποία αποτελεί την σημαντικώτερη πηγή από την οποία οι τράπεζες πορίζονται κεφάλαια με την παθητική αυτή πίστωση. Συγχρόνως, όμως από τον νόμο (άρθρο 1 ΝΔ 1059/1971) καθιερώνεται και μια υποχρεωτική ρήτρα εχεμυθείας, που συνοδεύει κάθε ατομική σύμβαση τραπεζικής αποδοχής καταθέσεως χρημάτων. Και από της πλευράς αυτής είναι υποχρέωση ιδιόρρυθμη, μονομερής, που επιβάλλεται στην Τράπεζα με τον δημοσίας τάξεως αυτόν κανόνα δικαίου ενοχικού χαρακτήρα. Και όχι μόνο μονομερή υποχρέωση. Είναι και ένα μονομερές δικαίωμα της Τράπεζας ενοχικού χαρακτήρα δημοσίας τάξεως. Δηλαδή, με την ρήτρα εχεμυθείας, που θέτει σε κάθε ατομική σύμβαση αποδοχής χρηματικής καταθέσεως ο νόμος (1 ΝΔ 1059/1971), η τράπεζα έχει το δικαίωμα και την υποχρέωση να κρατήσει μυστικό επ'αόριστο χρόνο, το γεγονός της υπάρξεως και λειτουργίας της συμβάσεως και όλα τα γεγονότα και τις δηλώσεις των πελατών της που εγνώρισαν οι

Δ. Καθ.

υπάλληλοι της κατά το προσυμβατικό, το συμβατικό και το μετα-συμβατικό στάδιο της τραπεζικής αυτής εργασίας.

- Η αρχή του άρθρου 1 (ΝΔ 1059/1971) κάμπτεται αποκλειστικώς και μόνον σε μια περίπτωση που επακριβώς προσδιορίζεται στο άρθρο 3. Προκειμένου να ικανοποιηθεί η ποινική αξίωση της πολιτείας από μια αξιόποινη πράξη που έχει τον χαρακτήρα κακούργηματος κατά το άρθρο 18 ΠΚ, και τόπο τέλεσης την ημεοπαπλή. Αλλά, η κάμψη αυτή επέρχεται με ειδικώς αιτιολογημένη απόφαση του (ημεδαπού) ποινικού δικαστηρίου (ή ειδικώς αιτιολογημένο βούλευμα δικαστικού συμβουλίου) εξαρ'όσον και καθ'ο μέτρον θεωρείται (η παροχή πληροφοριών περί καταθέσεως σε ελληνική τράπεζα) απολύτως αναγκαίον προς ανίχνευσιν και κολασμόν του κακούργηματος. Άρα, δεν κάμπτεται η απόλυτη αρχή του άρθρου 1 (ΝΔ 1059/1971) ενώπιον αξιώσεων του ατόμου, ως είναι οι θεμελιούμενες στα άρθρα 1445 ΑΚ και 1400 ΑΚ (ΑΚ 1442 επ. 1485 ΕΠ.) περί παροχής ακριβών πληροφοριών από καθένα από τους πρώην συζύγους για την περιουσία του και τα εισοδήματα του εφόσον είναι χρήσιμες για τον καθορισμό του ύψους της διατροφής και περί συμμετοχής στα αποκτήματα αν ο γάμος λυθεί ή ακυρωθεί. Την άποψη αυτή θεμελιώνει και το άρθρο 111 παρ.1 και 3 του ΝΔ 118/1973 περί κώδικος φορολογίας κληρονομιών κλπ. με το οποίο καθιερώνεται περιορισμένη και εξειδικευμένη υποχρέωση υπηρεσιακής ανακοινώσεως στον αρμόδιο καθύλην και κατά τόπον οικονομικό έφορο της συνάψεως συμβάσεως τραπεζικής χρηματικής καταθέσεως σε αδιαίρετο, κοινό ή ενωμένο λογαριασμό, ως και του θανάτου των φυσικών υποκειμένων της συμβάσεως (των καταθετών). Ο οικονομικός έφορος (και οι υπ'αυτόν δημόσιοι

υπάλληλοι) είναι υπηρεσιακώς υποχρεωμένοι να τηρούν το απόρρητο και να το χρησιμοποιούν μόνο για την ικανοποίηση φορολογικής αξιώσεως της πολιτείας (άρθρο 103 ΝΔ 118/73, ΠΚ 371, 159). Εξ άλλου, η διατύπωση του δευτέρου εδαφίου του άρθρου 1445 ΑΚ δεν διασπά το γράμμα, την έννοια και την αρχή του επίμαχου κανόνος δικαίου του άρθρου 1 ΝΔ 1059/1971. Ο εργοδότης, η αρμόδια υπηρεσία και ο αρμόδιος οικονομικός έφορος, με έγγραφη αίτηση ενός από τους πρώην συζύγους, που διαβιβάζεται μέσω του εισαγγελέως πρωτοδικών, κατά την διάταξη αυτή (1445 εδαφ.β'ΑΚ) είναι υποχρεωμένοι να δίνουν κάθε χρήσιμη πληροφορία για την περιουσιακή κατάσταση του άλλου συζύγου και προπάντων για τα εισοδήματά του. Από το κείμενο αυτό του νόμου (ΑΚ 1445 εδαφ.β') γίνεται φανερό ότι δεν επιβάλλεται ένα βάρος, μια υποχρέωση, παροχής πληροφοριών και στις ελληνικές τράπεζες σε πρώην σύζυγο για χρηματικές καταθέσεις και τα εισοδήματά από αυτές του υποχρέου ή δικαιούχου διατροφής του (πρώην) συζύγου και χρήσιμων για τον καθορισμό του ύψους της διατροφής. Γιατί με την γενική αυτή διάταξη (ΑΚ 1445), δεν πρέπει να θεωρηθεί ότι έμμεσα καταργήθηκε για το θέμα αυτό, η ειδική αρχή του άρθρου 1 ΝΔ 1059/1971. Όπως προαναφέρεται, οι εξαιρέσεις από τον νομοθετικό χαρακτηρισμό του απόρρητου των χρηματικών καταθέσεων στις ελληνικές τράπεζες ειδικώς καταγράφονται και οριοθετούνται στον νόμο και έχουν ως σκοπό να αποδείξουν και να υπηρετήσουν μόνον δύο δημόσιες αξιώσεις (την πολιτειακή ποινική αξίωση επί κακουργήματι και την πολιτειακή φορολογική αξίωση λόγω κληρονομίας) και καμιά ατομική αξίωση. Πιο συγκεκριμένα, στο αδύνατο ουσιαστικό "υπηρεσία" (η αρμοδία) του άρθρου 1445 εδαφ.β'ΑΚ δεν μπορεί να δοθεί ένα τόσο ευρύ περι-

Σ. Χ. Β. Π.

εχόμενο, ώστε να λεχθεί ότι περιλαμβάνει και τις τράπεζες και ειδικότερα, μόνο τον κλάδο εργασιών τους, που έχουν ως αντικείμενο την σύναψη συμβάσεων (τραπεζικών) καταθέσεων χρήματος έναντι παροχής ανταλλάγματος (τόκου κυρίως) στους αντισυμβαλλομένους πελάτες τους καταθέτες, και στον οποίο μόνο απευθύνεται ο νομοθετικός χαρακτήρας του 'τραπεζικού απορρήτου' του άρθρου 1 του ΝΔ 1059/1971. Με την αόριστη έννοια: 'η αρμοδία υπηρεσία' του άρθρου 1445 εδαφ.β' ΑΚ μπορούμε αληθινά να εννοήσουμε μια δημόσια υπηρεσία, ή οργανισμό κοινής ωφελείας ή επιχειρήσεως του δημοσίου κλπ, ή νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου κλπ. που παρέχει μισθό ή αμοιβή στον υπόχρεο ή δικαιούχο διατροφής πρώην σύζυγο λόγω παροχής, με σύμβαση, εξαρτημένης ή ανεξάρτητης εργασίας, ή έναντι οργανισμό κοινωνικής ασφάλισης που παρέχει σύνταξη ή ομοίας φύσεως κοινωνική χρηματική ή σε είδος παροχή, τον υποθηκόφύλακα και μεταγραφοφύλακα και τον συμβολαιογράφο για την περιουσιακή κατάσταση του υποχρέου ή δικαιούχου διατροφής πρώην συζύγου.

- Η σύμβαση επιταγής στηρίζεται στο άρθρο 3 του νόμου 5960/1933. Με αυτήν η τράπεζα-πληρωτής υποχρεούται να πληρώνει τις επιταγές που εκδίδει προς αυτήν ο αντισυμβαλλόμενος πελάτης από τα κεφάλαια που έχει στην διάθεση της είτε από χρηματική κατάθεση του πελάτη, είτε από άνοιγμα πιστώσεως. Δηλαδή, η σύμβαση επιταγής ανήκει σε μικτή σύμβαση, είναι μέρος μιας συμβάσεως τραπεζικής δοσοληψιών ή ανοίγματος πιστώσεως. Η σύμβαση αυτή δεν υπάγεται στον νομοθετημένο ορισμό του τραπεζικού απορρήτου (άρθρο 1 ΝΔ 1059/1971), γιατί δεν είναι σύμβαση τραπεζικής χρηματικής καταθέσεως. Έτσι, οι κατά το άρθρο 260 ΚΠΔ πληροφορίες κλπ. που παρέχουν υποχρεωτικώς οι τράπεζες

προς βεβαίωση της αξιοποίησης πράξεως του άρθρου 79 του νόμου 5960/1933 όπως ισχύει μετά το άρθρο 1 του ΝΔ 1325/1972, δεν εμπίπτουν στον απαγορευτικό κανόνα δικαίου που περιέχεται στο άρθρο 2 του ΝΔ 1059/1971.

- Ειδικώς, γενικό τραπεζικό απόρρητο καθιερώνει το άρθρο 12 του ΝΔ 1321/1972 για τις ναυτιλιακές τράπεζες.

- Το νομολογιακό δόγμα, που έχει ως σημείο αναφοράς το τραπεζικό απόρρητο του ΝΔ 1059/1971, και το οποίο διαμορφώθηκε με τις Γνωμοδοτήσεις της Εισαγγελίας του Αρείου Πάγου υπ' αριθ. 6/1972 (αντεισαγγελεύς του αρείου πάγου κ.Δ. Κυριάκης) ΝοΒ 20/1118 και 4/1974 (αντεισαγγελεύς του αρείου πάγου κ.Δ. Κυριάκης) ΝοΒ 22/1338 και τις υπ' αριθ. 1224/1975 και 1234/1975 ΕΕμπΔ ΚΖ'/218 και 220 αποφάσεις της Ολομελείας του Δικαστηρίου στο οποίο υπηρετούμε, παραμένει πάντοτε επίκαιρο.

- Εκτός από το ειδικό τραπεζικό απόρρητο του άρθρου 1 του ΝΔ 1059/1971 και του γενικού αλλά ειδικώς για τις ναυτιλιακές τράπεζες του άρθρου 12 του ΝΔ 1321/1972, είναι παρών και υπάρχει πάντοτε ο θεσμός του επαγγελματικού απορρήτου των τραπεζών. Ο κανών αυτός δικαίου έχει ως πηγήν το έθιμον, που εδημιούργησε η παγκόσμια τραπεζική συνήθεια. Αιτιολογία του είναι ότι η τράπεζα με τους υπαλλήλους της ως συντελεστές της θελήσεως της εισδύει στα ιδιωτικά απόρρητα του ατόμου της διαχειρίσεως της περιουσίας του, που είναι στοιχείο της προσωπικότητας του (ΑΚ 57 και άρθρα 2 και 5 Σ/1975/1986). Η είσοδος της τράπεζας στους ιδιωτικούς χώρους εχεμθείας του ατόμου-πελάτη γίνεται κατά το προσυμβατικό, το συμβατικό και το μετασυμβατικό στάδιο και χρόνο της διαπραγμάτευσης, διεξαγωγής και περαίωσης μίας τραπεζικής εργασίας. Είναι μονομερής, διόρρυθμη, ενοχική υποχρέωση και δικαίωμα της τράπεζας ρητή ή (πάντοτε σχε-

Δ. Κ. Θ.

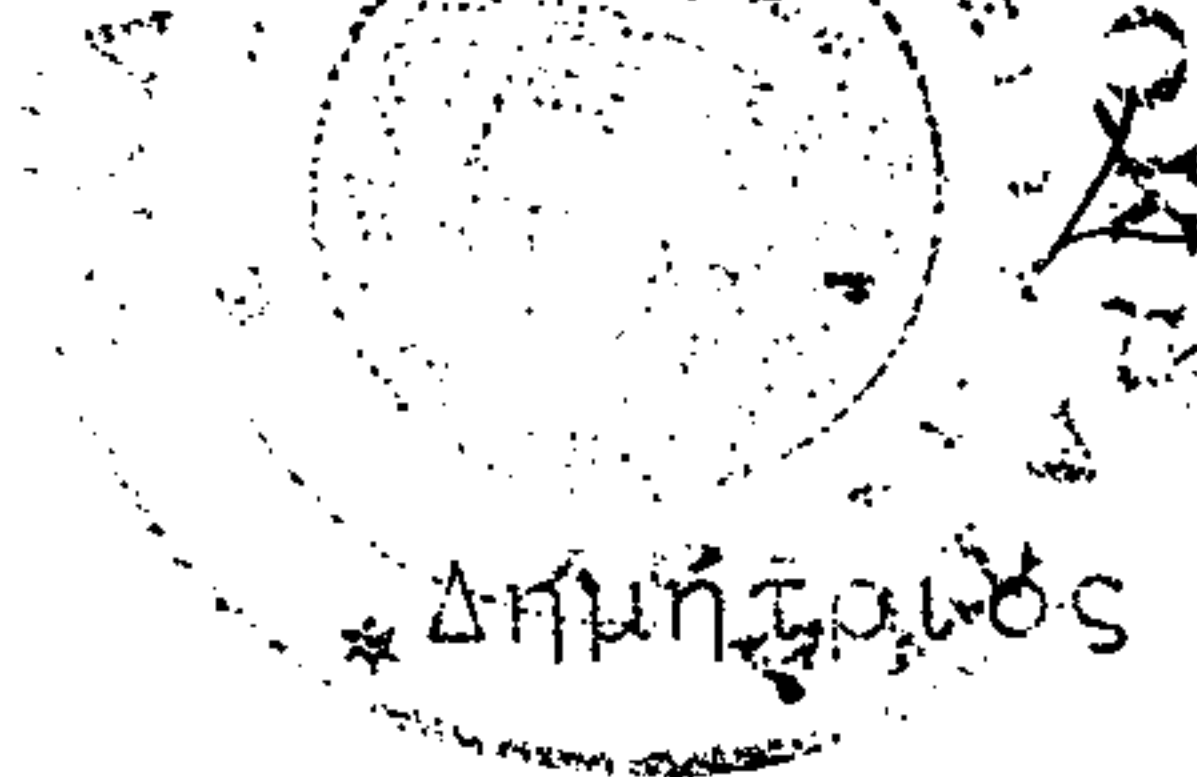
δόν) σιωπηρή. Συγκεντρώνεται σε μια ρήτρα εχεμυθείας στην τραπεζική σύμβαση. Και έχει ως αντικείμενο τα γεγονότα, την πηγή, την προέλευση της εσωτερικής σχέσεως που συντηρεί ή συνετήρησε η τράπεζα με τον πελάτη της (Ανδρέας Λουκόπουλος: Το Τραπεζικόν Απόρρητον, Αθήναι, 1950). Το έννομον αυτό αγαθό του ιδιωτικού απορρήτου, έννομον αγαθόν επί της ιδίας προσωπικότητας, προστατεύεται από την διάταξη του άρθρου 371 παρ.1,2 και 3 ΠΚ όταν παραβιάζεται η επαγγελματική εχεμύθεια των τραπεζών από τους υπαλλήλους τους. Ισχύει όμως η παρ.4 του άρθρου 371 — Δεν ισχύει (στην περίπτωση της γενικής επαγγελματικής εχεμυθείας των τραπεζών) το άρθρο 212 ΚΠΔ. Ισχύει (στην περίπτωση της γενικής επαγγελματικής εχεμυθείας των τραπεζών) η διάταξη του άρθρου 250 ΚΠΔ. Και ακόμη (στην περίπτωση αυτή) ισχύουν οι διατάξεις των άρθρων 402 παρ.2, 401 παρ.1 και 400 παρ.1 ΚΠολΔ.

- Η παρούσα γνωμοδότηση μας παρακαλούμε να περιέλθει στα χέρια του κ.Διοικητή της αγροτικής τραπεζής της Ελλάδος, ο οποίος εκπροσωπεί το Ίδρυμα.

- Εν υστερογράφω, παρακαλούμε, εφεξής κάθε έγγραφο ερώτημα σας προς παροχή γνωμοδοτήσεως προς το Ίδρυμα σας να υπογράφεται ιδιοχείρως από τον κ.Διοικητήν της αγροτικής τραπεζής της Ελλάδος.

- Συνημμένως επιστρέφεται το υπ' αριθ. 40579/1971 έγγραφο που περιέχει το ερώτημά σας.

Ο Αντεισαγγελέας του Αρείου Πάγου

Κεθαιμιζδης.

Δημήτριος Ευθυμιάδης

Κοινοποιεί

Γραφείο Δ/σίου